

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่อง รูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองของบ้านคุ้มเหนือ ตำบลหัวช้าง อำเภोजตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด การวิจัยในครั้งนี้เป็นแบบผสมผสานโดยใช้การวิจัยเชิงปริมาณร่วมกับการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) โดยวิธีการดำเนินการวิจัย แบ่งออกเป็น 3 ระยะ คือ

การวิจัยระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง บ้านคุ้มเหนือ ตำบลหัวช้าง อำเภोजตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด

เป็นการวิจัยเพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยในข้อที่ 1 คือ ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนของบ้านคุ้มเหนือ ตำบลหัวช้าง อำเภोजตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งการวิจัยในระยะที่ 1 นี้เป็นการวิจัยทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยมีเป้าหมายสำคัญ คือ ทำการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาของชุมชน และวิเคราะห์ความต้องการในการแก้ไขปัญหาของชุมชน ซึ่งระยะนี้ผู้วิจัยเตรียมการวิจัย (Pre-research Phase) ดังนี้

1. การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน (Build-up Rapport)
2. การสำรวจ ศึกษาชุมชน (Surveying and Studying Community)
3. คัดเลือกชุมชน (Selecting Community)
4. การเข้าสู่ชุมชน (Entering Community)
5. การเตรียมคนและเครือข่ายความร่วมมือ

ดังนั้น การวิจัยในระยะที่ 1 มีรายละเอียด ดังนี้

1. ประชากร

ประชากร คือ ประชาชนในชุมชนของบ้านคุ้มเหนือ ตำบลหัวช้าง อำเภोजตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด มีจำนวน 447 ครัวเรือน จำนวนประชากรทั้งหมด 1,387 คน

เป็นเพศชายจำนวน 671 คน เพศหญิงจำนวน 707คน (ข้อมูล ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2556) ประกอบด้วย ชาวบ้าน ผู้นำชุมชน เกษตรกร พ่อบ้าน แม่บ้าน ผู้สูงอายุ พระ ครู และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ นักพัฒนาชุมชน นักวิชาการ และผู้วิจัย ซึ่งในการเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลดังกล่าวข้างต้นมีเหตุผลสำคัญ คือ

- 1.1 เพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือของข้อมูลโดยการอาศัยมุมมองที่หลากหลาย
- 1.2 เพื่อเป็นการตรวจสอบและตรวจทานข้อมูล (Cross-Checking) ทุกประเภท เพื่อความถูกต้องและสมบูรณ์
- 1.3 เพื่อช่วยให้สามารถตีความได้กว้าง และลุ่มลึกขึ้นตามความต้องการของชุมชนที่จะร่วมมือกันพัฒนา

2. เครื่องมือในการวิจัย ลักษณะของเครื่องมือในการวิจัยในระยะที่ 1 มีดังนี้

2.1 แบบสอบถาม เพื่อสำรวจข้อมูลรายครัวเรือน โดยสำรวจเกี่ยวกับข้อมูลครอบครัว ที่ดินทำกิน อาชีพทางการเกษตร อาชีพแปรรูป/หัตถกรรม อาชีพค้าขาย อาชีพบริการ รายได้รวมของครอบครัว หนี้สินของครอบครัว ทรัพย์สินเปลี่ยนแปลงที่มีในครอบครัว พันธุ์พืชในที่ดินของครอบครัว ความชำนาญของคนในครอบครัวและเครือข่าย

2.2 แบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้าง ใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึกด้วยการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุ พระสงฆ์ ครู และผู้นำชุมชน เพื่อค้นหาประวัติศาสตร์ชุมชน วิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาชาวบ้านที่มีอยู่ในบ้านคุ้มเหนือ

2.3 แบบบันทึกรายรับของครัวเรือน ใช้ในการบันทึกรายรับของครัวเรือนในรอบ 1 เดือน

2.4 แบบบันทึกรายจ่ายของครัวเรือน ใช้ในการบันทึกรายจ่ายของครัวเรือนในรอบ 1 เดือน

2.5 แบบสอบถามเกี่ยวกับกิจกรรมเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง เป็นแบบเดิมคำตรวจสอบรายการ

ลักษณะของเครื่องมือในการวิจัย มีรายละเอียดดังนี้

แบบสอบถาม
เพื่อสำรวจข้อมูลรายครัวเรือน

ข้อมูลครอบครัว

ลำดับที่

ชื่อ		นามสกุล		อายุ		ปี
------	--	---------	--	------	--	----

ที่อยู่	บ้านเลขที่	หมู่ที่		ชื่อหมู่บ้าน	
ตำบล		อำเภอ		จังหวัด	

สมาชิกที่อยู่ในครอบครัว	.....คน	แยกเป็น	เด็กเล็ก.....คน	เด็กในวัยเรียน.....คน
พิการหรือทำงานไม่ได้.....คน		อยู่ในวัยชรา.....คน		ทำงานในหมู่บ้าน.....คน
ตกงานกลับมาอยู่บ้าน.....คน		ไปทำงานต่างถิ่น.....คน		แยกเป็น

ไปทำงานต่างถิ่นชั่วคราว	.....คน	ไปทำงานต่างถิ่น ย้ายไปอยู่ประจำ	.....คน
ชื่อ-นามสกุล	1)	ชื่อ-นามสกุล	1)
อายุ		อายุ	
งานที่ทำ		งานที่ทำ	
ที่ทำงาน		ที่ทำงาน	
รายได้		รายได้	

ชื่อ-นามสกุล	2)	ชื่อ-นามสกุล	2)
อายุ		อายุ	
งานที่ทำ		งานที่ทำ	
ที่ทำงาน		ที่ทำงาน	
รายได้		รายได้	

หมายเหตุ	
----------	--

ข้อมูลที่ดินทำกิน				
กรรมสิทธิ์	จำนวน (ไร่/งาน/วา)	ทำประโยชน์	เจ้าของ	
โฉนด				
นส. 3				
สปก.				
จับจองทำกิน				
แบ่งทำ				
เช่า				
อาชีพทางการเกษตร				
ประเภท	จำนวน ไร่/ตัว/.....	ผลผลิต รวม	ผลผลิต เฉลี่ยต่อไร่/.....	รายได้
1. ทำนา				
2. ทำไร่...(มัน)...				
3. ทำไร่...(ข้าวโพด)...				
4. ทำไร่...(อ้อย)...				
5. ทำสวน...(ผสม)...				
6. ทำสวน...(ยาง)...				
7. ทำสวน...(มะม่วง)...				
8. บ่อปลา				
9. ไร่				
10. กล้วย				
11. หมู				
12. เป็ด				
13. ไก่บ้าน				
14. ไก่ฟาร์ม				
15. เพาะเห็ด				
อาชีพการแปรรูป/หัตถกรรม/โรงงาน				

ประเภท	จำนวนผลิต	จำนวนทดแทนในครัวเรือน	จำนวนจำหน่าย
1. ขนม			
2. ทอผ้า			
3. โรงสี			
หมายเหตุ			
อาชีพค้าขาย			
ประเภท	จำนวนขายรายวัน	ประเภทสินค้า	ที่มาของสินค้า
หมายเหตุ			
อาชีพงานบริการ			
ประเภท	จำนวนผู้มาใช้	ลักษณะการให้บริการ	รายได้
หมายเหตุ			
รายได้รวมของครอบครัว		รายได้ต่อเดือน	รายได้ทั้งปี
รายได้จากอาชีพการเกษตร			
รายได้จากอาชีพหัตถกรรม/การแปรรูป/โรงงาน			
รายได้จากอาชีพการค้าขาย			
รายได้จากอาชีพการบริการ			
รายได้จากอาชีพรับจ้าง			
รายได้จากลูกหลานส่งมาให้			
รายได้อื่นๆ			
รวมรายได้			
หนี้สินของครอบครัว			

แหล่งเงินทุน	เงินต้น	อัตราดอกเบี้ย	งวดชำระ (เดือน/ปี)	วัตถุประสงค์ในการกู้เพื่อ
ช.ก.ส.				
สหกรณ์				
กองทุน/กลุ่มในชุมชน				
นอกระบบ				
ญาติพี่น้อง				
อื่นๆ				
รวม				
ทรัพย์สินสิ่งปลูกที่มีในครอบครัว				
ประเภท	จำนวน	มูลค่า	อายุการใช้	ค่าเสื่อมสภาพ
รถยนต์				
มอเตอร์ไซค์				
จักรยาน				
รถไถเดินตาม				
รถอีแต๊ก				
รถไถใหญ่				
ตู้เย็น				
ทีวี				
พันธุ์พืชในที่ดินของครอบครัว				
ชื่อพืช	ชื่อพันธุ์	แหล่ง/ช่วง	จำนวนที่มี	การนำไปใช้ประโยชน์
หมายเหตุ				
ความชำนาญของคนในครอบครัวและเครือญาติ				
เรื่องที่ชำนาญ	เรียนมาจากใคร	จำนวนเท่าใด	ทำบ่อยหรือไม่/ผลอย่างไร	
หมายเหตุ				

ผู้จัดบันทึก	
--------------	--

วันเดือนปีที่บันทึก	
---------------------	--

แบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้าง

แบบสัมภาษณ์เชิงลึกในการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุ พระ ครู และผู้นำชุมชน เพื่อค้นหาประวัติศาสตร์ชุมชน วิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาชาวบ้านที่มีอยู่ในบ้านคุ้มเหนือ มีรายละเอียดดังนี้

1. ประวัติศาสตร์ของบ้านคุ้มเหนือมีความเป็นมาอย่างไร

.....

.....

.....

2. วิถีชีวิตของชุมชนบ้านคุ้มเหนือเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

3. วัฒนธรรม ประเพณี ของชุมชนบ้านคุ้มเหนือเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

4. ภูมิปัญญาชาวบ้านของชุมชนบ้านคุ้มเหนือมีกี่คนและมีความรู้ด้านใดบ้าง

.....

.....

.....

5. ชุมชนบ้านคุ้มเหนือมีสภาพปัญหาอะไรบ้างและมีความต้องการในการแก้ไขปัญหาอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

แบบบันทึกรายรับของครอบครัว

ประเภท ของรายรับ	รายรับในแต่ละวัน (บาท)																															รวม ต่อเดือน
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	
1. จากประกอบอาชีพ																																
2. อื่นๆ																																
3.																																
4.																																
5.																																
6.																																
7.																																
8.																																
9.																																
10.																																
11.																																
12.																																
รวมรายวัน																																

แบบบันทึกรายจ่ายของครอบครัว

ประเภท การใช้จ่าย	รายจ่ายในแต่ละวัน (บาท)																															รวม ต่อเดือน
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	
1. ค่าอาหาร																																
1.1 ข้าวสาร																																
1.2 เนื้อวัว																																
1.3 เนื้อควาย																																
1.4 เนื้อหมู																																
1.5 เนื้อไก่																																
1.6 เนื้อเป็ด																																
1.7 ไข่ไก่-ไข่เป็ด																																
1.8 ปลาน้ำจืด																																
1.9 อาหารทะเล																																
1.10 ผัก																																
1.11																																
1.12																																
รวมรายวัน																																

ประเภท การใช้จ่าย	รายจ่ายในแต่ละวัน (บาท)																															รวม ต่อเดือน
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	
2. อาหารสำเร็จรูป/เครื่องปรุง																																
2.1 ผงชูรส																																
2.2 น้ำตาลทรายขาว																																
2.3 น้ำปลา																																
2.4 น้ำมันพืช																																
2.5 ซอส																																
2.6 ซีอิ๊ว																																
2.7 น้ำมันหอย																																
2.8 มาม่า/ไวไว																																
2.9 ปลากระป๋อง																																
2.10 กะปิ																																
2.11 เครื่องเทศ																																
2.12																																
2.13																																
รวมรายวัน																																

ประเภท การใช้จ่าย	รายจ่ายในแต่ละวัน (บาท)																															รวม ต่อเดือน
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	
3. เครื่องดื่ม/ขนม																																
3.1 น้ำ/น้ำแข็ง																																
3.2 น้ำอัดลม																																
3.3 น้ำผลไม้																																
3.4 นมจากสัตว์																																
3.5 นมถั่วเหลือง																																
3.6 กระทิงแดง																																
3.7 เอ็ม 100																																
3.8 เหล้า																																
3.9 เบียร์																																
3.10 บุหรี่																																
3.11 ขนมกรุบกรอบ																																
3.12																																
3.13																																
รวมรายวัน																																

ประเภท การใช้จ่าย	รายจ่ายในแต่ละวัน (บาท)																															รวม ต่อเดือน
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	
4. ยารักษาโรค																																
4.1 ยาปวดเมื่อย																																
4.2 ยาแก้โรคกระเพาะ																																
4.3 ยาแก้ปวด																																
4.4 ยาแก้ปวดท้อง																																
4.5 ยาแก้ท้องเสีย																																
รวมรายวัน																																

ประเภท การใช้จ่าย	รายจ่ายในแต่ละวัน (บาท)																															รวม ต่อเดือน
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	
5. ค่าของใช้ต่างๆ																																
5.1 เสื้อ																																
5.2 กางเกง																																
5.3 รองเท้า																																
5.4 ผ้าห่ม																																
5.5 จาน/ชาม/ช้อน																																
5.6 ยาสีฟัน/แปรง																																
5.7 สบู่/ยาสระผม																																
5.8 พวงจุกฟอก																																
5.9 น้ำยาล้างจาน																																
5.10 น้ำมันก๊าด																																
5.11 ค่าไฟฟ้า																																
5.12 ค่าน้ำประปา																																
5.13 ค่าโทรศัพท์																																
5.14 ค่าน้ำมันรถ																																
รวมรายวัน																																

ประเภท ค่าใช้จ่าย	รายจ่ายในแต่ละวัน (บาท)																															รวม ต่อเดือน
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	
6. ค่าใช้จ่ายในการศึกษา																																
6.1 ค่าอาหาร (รายวัน)																																
6.2 ค่ารถ (รายวัน)																																
6.3 ค่าขนม (รายวัน)																																
6.4 ค่าใช้จ่ายอื่นๆ																																
รวมรายวัน																																

6. ค่าใช้จ่ายในการศึกษา	ต่อเทอม	ต่อปี
6.1 ค่าเทอม/ค่าบำรุงการศึกษา		
6.2 ค่าอาหาร (รายเทอม)		
6.3 ค่ารถ (รายเทอม)		
6.4 ค่าสมุด/ดินสอ/ปากกา		
6.5 ค่าหนังสือ		
6.6 ค่าเครื่องแต่งกาย		
รวม		

7. ค่าใช้จ่ายในการผลิต	ต่อครั้ง	ต่อปี
7.1 ค่าปุ๋ยเคมี		
7.2 ค่าจ้างแรงงาน		
7.3 ค่าขี้เถ้าแมลง		
7.4 ค่าอุปกรณ์การผลิต		
7.5 ค่าเมล็ดพันธุ์		
7.6 ค่าน้ำมันรถไถ		
7.7 ค่าขนส่งผลผลิต		
รวม		

แบบสอบถามเกี่ยวกับกิจกรรมเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง

คำชี้แจง โปรดเติมคำในช่องว่างในแบบสอบถามเกี่ยวกับกิจกรรมเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองของประชาชนในบ้านคุ้มเหนือในแต่ละประเด็นข้อคำถาม ตามความเป็นจริง

1. ในรอบ 1 เดือนที่ผ่านมา สมาชิกในครัวเรือนของท่านทุกคนมีรายได้รวมกันเป็นจำนวนเงิน .....บาท V1
2. ในรอบ 1 เดือนที่ผ่านมา สมาชิกในครัวเรือนของท่านทุกคนมีรายจ่ายรวมกันเป็นจำนวนเงิน .....บาท V2
3. จำนวนพืชเพื่อการยังชีพทั้งหมดที่ครัวเรือนของท่านมีอยู่มีจำนวนกี่ต้นในแต่ละชนิด ดังนี้
  - 3.1 พริก.....ต้น
  - 3.2 มะละกอ.....ต้น
  - 3.3 หอม.....ต้น
  - 3.4 กระเทียม.....ต้น
  - 3.5 มะเขือ.....ต้น
  - 3.6 ตะไคร้.....ต้น
  - 3.7 มะนาว.....ต้น
  - 3.8 กุ๊ย.....ต้น
  - 3.9 อื่นๆ.....ต้น
 รวมจำนวนทั้งหมด.....ต้น V3
4. จำนวนสัตว์เพื่อการยังชีพทั้งหมดที่ครัวเรือนของท่านมีอยู่มีจำนวนกี่ตัวในแต่ละชนิด ดังนี้
  - 4.1 หมู.....ตัว
  - 4.2 ไก่.....ตัว
  - 4.3 ปลา.....ตัว
  - 4.4 กบ.....ตัว
 รวมจำนวนทั้งหมด.....ตัว V4

5. จำนวนเห็ดเพื่อการยั้งชีพทั้งหมดที่ครัวเรือนของท่านมีอยู่จำนวนกี่ถุงในแต่ละชนิด ดังนี้

5.1 เห็ดขอน.....ถุง

5.2 เห็ดนางฟ้า.....ถุง

รวมจำนวนทั้งหมด.....ถุง V5

6. จำนวนสินค้าอุปโภคบริโภคที่ครัวเรือนของท่านซื้อจากร้านค้าเป็นประจำมีอะไรบ้าง
(ตอบได้หลายข้อ)

6.1 น้ำปลา

6.2 ผงชูรส

6.3 พริก

6.4 มะเขือ

6.5 หอม

6.6 กระเทียม

6.7 มะนาว

6.8 สตู

6.9 ยาสีฟัน

6.10 ยาสระผม

6.11 อื่นๆ.....(ระบุ) V6

3. การสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือ

การสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือในการวิจัยในระยะที่ 1 ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือในการวิจัยมีขั้นตอน ดังนี้

3.1 ประมวลเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทำการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง รวมทั้งการสำรวจและศึกษาชุมชน (Surveying and Studying Community)

3.2 ร่างแบบสอบถามและแนวคำถามในการสัมภาษณ์ให้ครอบคลุมตามกรอบแนวคิดในการวิจัยเกี่ยวกับเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง โดยอาศัยข้อมูลจากข้อ 1

3.3 นำร่างแบบสอบถามเสนอคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ตรวจแก้ไข เสนอแนะ ปรับปรุง เพื่อความเหมาะสมและถูกต้องของแบบสอบถาม

3.4 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วตามข้อ 3 เสนอผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องด้านโครงสร้างและเนื้อหา ด้านภาษาการวิจัย และการตรวจสอบความเหมาะสมด้านสถิติ การวัดและประเมินผล เพื่อให้ข้อคำถามสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย (IOC : Item Object Congruence) ว่าข้อคำถามเกี่ยวกับเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองมีความถูกต้องและครอบคลุมเนื้อหาเชิงทฤษฎีที่ได้ศึกษาวิเคราะห์มาแล้วหรือไม่ โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน คือ

3.4.1 นายกริชพัฒน์ ภูวนา วุฒิการศึกษา ปรัชญาดุสิตบัณฑิต สาขาพุทธศาสตร์ การพัฒนากุมภภาค มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ตำแหน่งผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบ อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม ตรวจสอบด้าน โครงสร้างและเนื้อหาการวิจัย

3.4.2 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. กัลยา กุลสุวรรณ วุฒิการศึกษา ปรัชญาดุสิตบัณฑิต (ภาษาไทย) ตำแหน่งประธานหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ภาษาและวรรณคดีไทย) คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ตรวจสอบด้านภาษาการวิจัย

3.4.3 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ปิยะธิดา ปัญญา วุฒิศึกษาดุสิตบัณฑิต (วิจัยและประเมินผลการศึกษา) ตำแหน่งอาจารย์ประจำสาขาวิจัยและประเมินผลการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ตรวจสอบด้านสถิติ การวัด และการประเมินผลการวิจัย โดยผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านพิจารณาลักษณะลงความเห็นให้คะแนน ดังนี้

- +1 เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นเป็นตัวแทนลักษณะกลุ่มพฤติกรรมนั้น
- 0 เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นเป็นตัวแทนลักษณะเฉพาะกลุ่มพฤติกรรมนั้นหรือไม่
- 1 เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นไม่เป็นตัวแทนลักษณะเฉพาะกลุ่มพฤติกรรมนั้น

$$\text{สูตร } IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC หมายถึง ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อมูลคำถามกับลักษณะพฤติกรรม

$\sum R$ หมายถึง ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเนื้อหาทั้งหมด

N หมายถึง จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

3.5 คัดเลือกข้อคำถามที่มีดัชนี IOC มากกว่า 0.67 เพื่อนำเครื่องมือไปทดลองใช้ (Try-out) กับประชาชนในชุมชนที่ไม่ได้เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย โดยนำแบบสอบถามตามที่ได้รับ การตรวจแก้ไขของผู้เชี่ยวชาญปรับปรุงแก้ไขแล้วนำเสนอคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ตรวจพิจารณาอีกครั้ง

3.6 จากนั้นนำแบบสอบถามที่ได้รับการแก้ไขจากการแนะนำของคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ครั้งที่ 2 นำมาปรับปรุงเป็นแบบสอบถามชิ้นใหม่ แล้วนำไปทดลองใช้กับสมาชิกในชุมชนที่มีบริบทใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างบ้านคุ้มเหนือ ตำบลหัวช้าง อำเภอดุสิต กรุงเทพมหานคร จำนวน 40 คน (รังสรรค์ สิงห์เลิศ, 2551:141) หลังจากนั้นจึงได้รับการปรับปรุงแบบสอบถามอีกครั้ง

4. การวางแผนก่อนการเก็บข้อมูลภาคสนาม

การวางแผนก่อนการเก็บข้อมูลภาคสนามเป็นกระบวนการทำงานระหว่างนักวิจัยร่วมกับผู้ช่วยวิจัย เพื่อรวบรวมข้อมูลภาคสนามในพื้นที่วิจัย มีการวางแผนก่อนการเก็บข้อมูลภาคสนามคือ

4.1 คัดเลือกผู้ช่วยนักวิจัยเพื่อลงเก็บข้อมูลภาคสนาม โดยเลือกผู้ที่มีประสบการณ์และเลขทำงานภาคสนาม

4.2 สร้างความเข้าใจร่วมกันระหว่างนักวิจัยและผู้ช่วยวิจัยเกี่ยวกับเป้าหมายและกรอบแนวคิดการวิจัย รวมทั้งรายละเอียดของแบบสอบถาม

4.3 ฝึกอบรมผู้ช่วยนักวิจัย ศึกษารายละเอียดของแบบสอบถามและทดลองปฏิบัติจริงในพื้นที่

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เตรียมการในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

5.1 นำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล เพื่อทำการวิจัยจากประธานกรรมการโครงการปริญญาเอก สาขาพุทธศาสตร์การพัฒนากฎนิภาค คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม และหนังสือแนะนำตัวเองจากคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

5.2 เตรียมทีมผู้ช่วยนักวิจัย 2 คน เพื่อช่วยทำหน้าที่ในการบันทึกข้อมูลและเป็นผู้สังเกตการณ์ในระหว่างการสนทนากลุ่ม มีการทำความเข้าใจร่วมกันถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย การบันทึกข้อมูล และรูปแบบการเก็บข้อมูลตลอดจนถึงสิ่งที่ต้องปฏิบัติในระหว่างการเก็บข้อมูล

5.3 การเตรียมชุมชน โดยก่อนที่ผู้วิจัยและผู้ช่วยนักวิจัยจะเดินทางเข้าพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลนั้น ผู้วิจัยได้ประสานงานกับ ผู้ใหญ่บ้านหรือผู้นำชุมชนเพื่อนัดหมายกลุ่มผู้ให้ข้อมูล จำนวนของกลุ่มเป้าหมาย และลักษณะของกลุ่มผู้ให้ข้อมูล รวมทั้งมีการกำหนดวัน เวลา และสถานที่ในการพบประชุมอย่างชัดเจน

5.4 การดำเนินการสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยทำหน้าที่เป็นผู้นำการสนทนา (Moderator) ด้วยการตั้งประเด็นคำถามและกระตุ้นให้ผู้เข้าร่วมสนทนาแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ สำหรับผู้ช่วยนักวิจัยจะทำการบันทึกข้อมูลด้วยการจดบันทึก การบันทึกเสียงโดยเทปบันทึกเสียง การสังเกตและการบันทึกภาพ ทั้งนี้ก่อนที่จะดำเนินการใดๆ ผู้วิจัยจะแนะนำตัวและทีมงาน ตลอดจนถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัยทุกครั้ง จากนั้นจะขออนุญาตบันทึกข้อมูลและถ่ายภาพ

5.5 การสำรวจโดยใช้แบบสอบถาม เพื่อสำรวจข้อมูลโดยผู้ช่วยนักวิจัยและประชาชนในชุมชนเป็นผู้ซักถามและเป็นผู้ให้ความร่วมมือตอบคำถาม

6. การตรวจสอบและยืนยันข้อมูล

ในการตรวจสอบข้อมูลเชิงคุณภาพจะใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลด้วยการใช้เทคนิค

การตรวจสอบสามเส้าของข้อมูล (Data Triangulation) โดยการควบคุมคุณภาพของการบันทึกข้อมูล ได้แก่ การใช้เทปบันทึกเสียง การจดบันทึกโดยผู้ช่วยนักวิจัยอีก 2 คน เพื่อยืนยันความถูกต้องของข้อมูล รวมทั้งการตรวจสอบข้อมูลทุกครั้งเสร็จสิ้นการสนทนากลุ่ม นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ทำการเปรียบเทียบข้อมูลจากผู้ที่เคยให้ข้อมูล เช่น กลุ่มผู้นำ นักพัฒนา โดยการสัมภาษณ์ซ้ำ

7. การวิเคราะห์ข้อมูล

7.1 ข้อมูลเชิงคุณภาพ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการจัดหมวดหมู่ของเนื้อหา (Category) จากนั้นนำมาสังเคราะห์เป็นประเด็นร่วมหรือประเด็นหลัก (Theme) และอธิบายเนื้อหา (Text)

7.2 ข้อมูลเชิงปริมาณ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้คอมพิวเตอร์สำเร็จรูป เพื่อหาค่าสถิติบรรยาย คือ (1) การแจกแจงความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง (2) การวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) สำหรับการวิเคราะห์ระดับการพัฒนาชุมชน

การวิจัยระยะที่ 2 การสร้างรูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองของบ้านคุ้มเหนือ ตำบลหัวช้าง อำเภोजตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด

เป็นการวิจัยเพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยในข้อที่ 2 คือ สร้างรูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองของบ้านคุ้มเหนือ ตำบลหัวช้าง อำเภोजตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งการวิจัยในระยะที่ 2 นี้เป็นการวิจัยเพื่อการวางแผนแนวทางการดำเนินการพัฒนาโดยมีเป้าหมายเพื่อแก้ไขปัญหาของชุมชน ซึ่งระยะนี้ผู้วิจัยทำการวิจัย (Research Phase) คือ

1. การศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาชุมชน โดยเน้นจากการศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาชุมชนในระยะที่ 1
2. พิจารณาความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบหลังจากการวิเคราะห์ปัญหาของชุมชนแล้ว
3. กำหนดกิจกรรมในรูปแบบ โดยกิจกรรมเป็นกระบวนการตัดสินใจร่วมกัน เพื่อคัดเลือกกิจกรรมที่จะต้องดำเนินการ

ดังนั้น การวิจัยในระยะที่ 2 มีรายละเอียด ดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมาย

1.1 กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย ประชาชนในชุมชนที่สนใจเข้าร่วมโครงการและสามารถเข้าร่วมทุกกิจกรรมตลอดโครงการ จำนวน 35 ครอบครัว (สมัครใจเข้าร่วมโครงการ) โดยผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีทั้งสามี ภรรยา และบางกิจกรรมจะมีลูกเข้าร่วมศึกษาเรียนรู้ด้วย มีรายชื่อ ดังนี้

1.1.1 นายเรียบ อุปแก้ว บ้านเลขที่ 103 หมู่ที่ 3 บ้านคุ้มเหนือ ตำบลหัวช้าง อำเภोजตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด

1.1.2 นายไพจิตร ภูมิเขต บ้านเลขที่ 57 หมู่ที่ 3 บ้านคุ้มเหนือ ตำบลหัวช้าง อำเภोजตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด

1.1.3 นายมณีชัย สารแสง บ้านเลขที่ 253 หมู่ที่ 3 บ้านคุ้มเหนือ ตำบลหัวช้าง อำเภोजตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด

1.1.4 นายชัยนาท คุ่มสระพรหม บ้านเลขที่ 114 หมู่ที่ 3 บ้านคุ้มเหนือ ตำบลหัวช้าง อำเภोजตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด

1.1.5 นายไชยศิลป์ สีหาบุตร บ้านเลขที่ 115 หมู่ที่ 3 บ้านคุ้มเหนือ ตำบลหัวช้าง อำเภोजตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด

1.1.6 นายวิศณุ ชนิกกุล บ้านเลขที่ 116 หมู่ที่ 3 บ้านคุ้มเหนือ ตำบลหัวช้าง อำเภोजตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด

1.1.7 นายประยูร แสงหัวช้าง บ้านเลขที่ 123/1 หมู่ที่ 3 บ้านคุ้มเหนือ ตำบลหัวช้าง อำเภोजตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด

1.1.8 ร.ต.ต.รัศมี คุ่มเมือง บ้านเลขที่ 165 หมู่ที่ 3 บ้านคุ้มเหนือ ตำบลหัวช้าง อำเภोजตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด

1.1.9 นายสุพรรณ สวรรณาดา บ้านเลขที่ 104/1 หมู่ที่ 3 บ้านคุ้มเหนือ ตำบลหัวช้างอำเภोजตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด

1.1.10 นายจิรวัดน์ โคตรโยธา บ้านเลขที่ 246 หมู่ที่ 3 บ้านคุ้มเหนือ ตำบลหัวช้าง อำเภोजตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด

1.1.11 ค.ต.ขจร อรรคปทุม บ้านเลขที่ 188 หมู่ที่ 3 บ้านคุ้มเหนือ ตำบลหัวช้าง

อำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด

1.1.12 นายเทอดศักดิ์ บัวสอน บ้านเลขที่ 196 หมู่ที่ 3 บ้านคุ้มเหนือ ตำบลหัวช้าง อำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด

1.1.13 นายบุญถิ่น พละหงส์ บ้านเลขที่ 204 หมู่ที่ 3 บ้านคุ้มเหนือ ตำบลหัวช้าง อำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด

1.1.14 นายปองภพ ไมาตรีมิตร บ้านเลขที่ 277 หมู่ที่ 3 บ้านคุ้มเหนือ ตำบลหัวช้าง อำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด

1.1.15 นายไพบูลย์ สารจันทร์ บ้านเลขที่ 287 หมู่ที่ 3 บ้านคุ้มเหนือ ตำบลหัวช้าง อำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด

1.1.16 นายสุพจน์ รุ่งวิบูลย์รัตน์ บ้านเลขที่ 241 หมู่ที่ 3 บ้านคุ้มเหนือ ตำบลหัวช้าง อำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด

1.1.17 นายสนั่น แสงตะกรณ บ้านเลขที่ 285 หมู่ที่ 3 บ้านคุ้มเหนือ ตำบลหัวช้าง อำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด

1.1.18 นายชัยศ มาตะวงค์ บ้านเลขที่ 126 หมู่ที่ 3 บ้านคุ้มเหนือ ตำบลหัวช้าง อำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด

1.1.19 นายคงฤทธิ พิมพิชัย บ้านเลขที่ 118 หมู่ที่ 3 บ้านคุ้มเหนือ ตำบลหัวช้าง อำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด

1.1.20 นายสนั่น พิษสิงห์ บ้านเลขที่ 116/3 หมู่ที่ 3 บ้านคุ้มเหนือ ตำบลหัวช้าง อำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด

1.1.21 นางกระจ่างจิตต์ ชาวพงษ์ บ้านเลขที่ 31/2 หมู่ที่ 3 บ้านคุ้มเหนือ ตำบลหัวช้างอำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด

1.1.22 นางละมุล โพธิ์ปฐมพร บ้านเลขที่ 60 หมู่ที่ 3 บ้านคุ้มเหนือ ตำบลหัวช้าง อำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด

1.1.23 นางสาวนิตยา ลายคราม บ้านเลขที่ 80 หมู่ที่ 3 บ้านคุ้มเหนือ ตำบลหัวช้าง อำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด

1.1.24 นางสาวเอมลดา บัวสอน บ้านเลขที่ 107 หมู่ที่ 3 บ้านคุ้มเหนือ ตำบลหัวช้าง อำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด

1.1.25 นางสาวคุ่มทอง ชนิตกุล บ้านเลขที่ 120 หมู่ที่ 3 บ้านคุ่มเหนือ ตำบลหัวช้าง อำเภोजตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด

1.1.26 นางสาววันวิสา แสงตะกรณ บ้านเลขที่ 137 หมู่ที่ 3 บ้านคุ่มเหนือ ตำบลหัวช้าง อำเภोजตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด

1.1.27 นางบุญถม คุ่มสระพรหม บ้านเลขที่ 105 หมู่ที่ 3 บ้านคุ่มเหนือ ตำบลหัวช้าง อำเภोजตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด

1.1.28 นางสุนิศา คล้ายสมจิตร บ้านเลขที่ 187 หมู่ที่ 3 บ้านคุ่มเหนือ ตำบลหัวช้าง อำเภोजตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด

1.1.29 นางน้อมนวล ชูรัตน์ บ้านเลขที่ 260 หมู่ที่ 3 บ้านคุ่มเหนือ ตำบลหัวช้าง อำเภोजตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด

1.1.30 นางยุวารี ทองเรือง บ้านเลขที่ 272 หมู่ที่ 3 บ้านคุ่มเหนือ ตำบลหัวช้าง อำเภोजตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด

1.1.31 นางสาววรางคณา มาตราสาลี บ้านเลขที่ 283 หมู่ที่ 3 บ้านคุ่มเหนือ ตำบลหัวช้าง อำเภोजตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด

1.1.32 นางบังอร แซ่ฟาม บ้านเลขที่ 286 หมู่ที่ 3 บ้านคุ่มเหนือ ตำบลหัวช้าง อำเภोजตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด

1.1.33 นางฉวีวรรณ คุ่มสระพรหม บ้านเลขที่ 247 หมู่ที่ 3 บ้านคุ่มเหนือ ตำบลหัวช้าง อำเภोजตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด

1.1.34 นางอรทัย อรรคปทุม บ้านเลขที่ 240 หมู่ที่ 3 บ้านคุ่มเหนือ ตำบลหัวช้าง อำเภोजตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด

1.1.35 นางรัชนาภรณ์ มาตราสาลี บ้านเลขที่ 203 หมู่ที่ 3 บ้านคุ่มเหนือ ตำบลหัวช้าง อำเภोजตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด

1.2 ผู้ที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย นักวิชาการ นักพัฒนาชุมชน ผู้นำชุมชน ผู้เชี่ยวชาญ เพื่อประเมินความเหมาะสมของโครงการ และผู้วิจัย ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 20 คนมีรายชื่อ ดังนี้

นักพัฒนา พัฒนาการชุมชน และกรรมการหมู่บ้าน จำนวน 10 คน ได้แก่

1. นางสาวกาญจนา ทองเกษม พัฒนาการอำเภोजตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด

2. นางเขवालักษณ์ สมุทรศรี นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ
สำนักงานเกษตรอำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด
3. นายสุรชัย นพไธสง ปศุสัตว์อำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ดร้อยเอ็ด
4. นายบูรินทร์ นามโคตร ประมงอำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด
5. นางเบญจมาศ อุบลเลิศ รองปลัดเทศบาลตำบลจตุรพักตรพิมาน
6. นายไพบุลย์ สารจันทร์ ผู้ใหญ่บ้าน
7. นายชัยนาท กุ่มสระพรหม ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
8. นางการะจ่างจิตต์ ชาวพงษ์ ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
9. นายเรียบ อุปแก้ว กรรมการหมู่บ้าน
10. นางยุวารี ทองเรือง สมาชิกสภาเทศบาล

นักวิจัย นักวิชาการ และผู้ช่วยนักวิจัย จำนวน 10 คน ได้แก่

11. ดร.ปรีชา โสภณา ผู้ตรวจราชการกรมการพัฒนาชุมชน (นักวิชาการ)
12. ดร.แก้ว ศรีบุญยกุล ครูชำนาญการพิเศษประจำแผนกวิชาพืชศาสตร์
วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีมหาสารคาม (นักวิชาการ)
13. ดร.กันติมาภรณ์ วิวัฒน์ตระกูล พยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลจังหวัดกาฬสินธุ์
(นักวิชาการ)
14. นางสาวศิรินารถ บัวสอน (ผู้วิจัย)
15. นางสาวสุวิดา ตันตพระศาสน์ นักศึกษาปริญญาเอก สาขาเกษตรศาสตร์การ
พัฒนาภูมิภาค มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม รุ่นที่ 1 (ผู้ช่วยผู้วิจัย)
16. นายโกมินทร์ กุลเวชกิจ นักศึกษาปริญญาเอก สาขาเกษตรศาสตร์การพัฒนา
ภูมิภาค มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม รุ่นที่ 2 (ผู้ช่วยผู้วิจัย)
17. นายธนิต เหมี่ยมสมบัติ นักศึกษาปริญญาเอก สาขาเกษตรศาสตร์การพัฒนา
ภูมิภาค มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม รุ่นที่ 2 (ผู้ช่วยผู้วิจัย)
18. นางสาวกรรณิการ์ อุปแก้ว กรรมการหมู่บ้านคุ้มเหนือ (ผู้ช่วยผู้วิจัย)
19. นางสาวอุษณาวรรณ สารแสง (ผู้ช่วยผู้วิจัย)
20. นางรุ่งนภา มาตย์สาลี (ผู้ช่วยผู้วิจัย)

ซึ่งกลุ่มตัวอย่างและผู้ที่เกี่ยวข้องดังกล่าวได้กำหนดคุณสมบัติ ดังนี้

1. เป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ดีน่าเชื่อถือ
2. เป็นผู้ที่ยินดีให้ความร่วมมือกับการวิจัย
3. เป็นผู้ที่มิมีเหตุผลและกล้าแสดงความคิดเห็น
4. มีลักษณะของการเป็นตัวแทนหรือผู้นำการเปลี่ยนแปลง

2. เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในระยะที่ 2 คือ

2.1 แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง ซึ่งผู้วิจัยนำผลจากการวิจัยในระยะที่ 1 มาสร้างชิ้นเพื่อใช้เป็นร่างในการพิจารณาในการประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อให้ นักวิชาการ นักพัฒนาชุมชน ผู้นำชุมชน ผู้เชี่ยวชาญ และผู้วิจัย ร่วมกันวิพากษ์รูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง

2.2 แบบประเมินเกี่ยวกับกิจกรรม/แผนงาน/โครงการที่จะดำเนินงานในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง ลักษณะของเครื่องมือในการวิจัย มีรายละเอียด ดังนี้

แบบประเมินโครงการ

ท่านเห็นด้วยกับ โครงการใดที่เหมาะสมในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองของบ้านคุ้มเหนือ
ให้ตอบตรงกับความต้องการให้มากที่สุด

โครงการ	เห็นด้วย อย่างยิ่ง (5)	เห็นด้วย (4)	ไม่ แน่ใจ (3)	ไม่ เห็นด้วย (2)	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง (1)
1. การไปทัศนศึกษาดูงานจากชุมชนต้นแบบ					
2. การปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษ					
3. การทำปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพ					
4. การเลี้ยงไก่พื้นเมือง					
5. การเลี้ยงเป็ด					
6. การเลี้ยงสุกร					
7. การเพาะเห็ดนางฟ้า					
8. การเลี้ยงวัว					
9. การเลี้ยงปลาชุก					
10. การเลี้ยงกบ					

เครื่องมือในการวิจัยในระยะที่ 2 นี้ ผู้วิจัยได้นำมาใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการวิจารณ์และข้อเสนอแนะ โดยการจดบันทึกลงในแบบวิจารณ์และข้อเสนอแนะ และทำการบันทึกภาพและเสียงทุกเนื้อหา และทำการสังเคราะห์ข้อมูลจากการวิจารณ์และข้อเสนอแนะจากการถอดข้อความเพื่อนำมาเทียบเคียงกับบริบทของการวิจัยและปรับปรุงรูปแบบตามการวิจารณ์และข้อเสนอแนะดังกล่าวข้างต้น

3. การสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือ

การวิจัยในระยะที่ 2 เครื่องมือในการวิจัย คือ แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองที่ผู้วิจัยนำผลจากการวิจัยในระยะที่ 1 มาสร้างขึ้นเพื่อเป็นร่างในการพิจารณาในการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshops) เพื่อให้ให้นักวิชาการ นักพัฒนาชุมชน ผู้นำชุมชน ผู้เชี่ยวชาญ

และผู้วิจัย ร่วมกันวิพากษ์รูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองดังกล่าวแล้วนั้น จากนั้นผู้วิจัยจึงได้กำหนดวิธีการตรวจสอบเพื่อหาคุณภาพของเครื่องมือ โดยผู้วิจัยได้ไปพบอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญ เพื่อรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ดังกล่าวข้างต้นแล้วจึงนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างจริงต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและการสร้างรูปแบบการพัฒนา

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์กลุ่มการวิพากษ์และข้อเสนอแนะที่ได้จากการถอดข้อความว่าอยู่ในตัวแปรใดที่ได้จากการวิจัยในระยะที่ 1 และนำมาจัดกลุ่ม (Grouping) จากนั้นทำการสังเคราะห์กลุ่มการวิพากษ์และข้อเสนอแนะที่ได้จากการถอดข้อความ เพื่อนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลมาจัดทำรูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง มีขั้นตอนดังนี้

4.1 ผู้วิจัยนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยในระยะที่ 1 มาสร้างรูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง เพื่อใช้เป็นแบบจำลองในการพิจารณา (ครั้งที่ 1) โดยผู้วิจัยนำรูปแบบที่สร้างขึ้นมาระดมสมอง เพื่อวิพากษ์รูปแบบที่สร้างขึ้นและให้คำแนะนำโดยการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshops) โดยให้กลุ่มตัวอย่างและผู้ที่เกี่ยวข้องวิพากษ์รูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง เพื่อร่วมกระบวนการระดมสมอง (Brain Storming)

4.2 ผู้วิจัยได้แบ่งเป็นกลุ่มย่อยและร่วมกันวิพากษ์รูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น โดยนำผลการเสนอแนะในการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) นำมาสรุปและอภิปรายผลทั้งหมดในที่ประชุมใหญ่ (Brain Storming) จากนั้นนำผลการเสนอแนะมาปรับปรุงรูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

4.3 ผู้วิจัยนำเสนอรูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองแก่กลุ่มตัวอย่าง 35 ครอบครัว (ครั้งที่ 2) เพื่อประเมินรูปแบบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความต้องการที่จะพัฒนาโครงการใดมากที่สุด ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) โดยมีแบบประเมินให้แต่ละคนประเมิน ดังกล่าวข้างต้น

จากนั้นใช้ $\bar{X}$ มาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ ดังต่อไปนี้

- 1.00-1.50 หมายถึง ไม่ควรนำโครงการนั้นมาดำเนินการอย่างยิ่ง
- 1.51-2.50 หมายถึง ไม่ควรนำโครงการนั้นมาดำเนินการ
- 2.51-3.50 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าควรนำโครงการมาดำเนินการ
- 3.51-4.50 หมายถึง ควรนำโครงการนั้นๆ มาดำเนินการ

4.51-5.00 หมายถึง ควรนำโครงการนั้นๆ มาดำเนินการอย่างยิ่ง

เป็นแบบประเมินในลักษณะมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ซึ่งคำตอบจะให้ กลุ่มตัวอย่างตอบสนองจุดยืนความรู้สึก ความคิดเห็นในลักษณะ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง การให้คะแนน 5 4 3 2 1 ในคำถามเชิงบวก และ 1 2 3 4 5 ในคำถามเชิงลบ โดยค่า $\bar{X}$ ตั้งแต่ 3.51 เป็นต้นไปเห็นว่าควรนำโครงการนั้นๆ มาดำเนินการ ในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองของบ้านคุ้มเหนือ ตำบลหัวช้าง อำเภอดุสิต จังหวัดอยุธยา

การวิจัยระยะที่ 3 การทดลองใช้รูปแบบและประเมินผลรูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน พึ่งตนเองของบ้านคุ้มเหนือ ตำบลหัวช้าง อำเภอดุสิต จังหวัดอยุธยา

เป็นการวิจัยเพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยในข้อที่ 3 คือ ทดลองใช้และประเมินผล รูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองของบ้านคุ้มเหนือ ตำบลหัวช้าง อำเภอดุสิต จังหวัดอยุธยา ซึ่งการวิจัยในระยะที่ 3 นี้ได้มีการเปรียบเทียบระหว่างสภาพเดิมก่อนการพัฒนา กับสภาพที่เกิดขึ้นหลังการดำเนินการพัฒนา ซึ่งเป็นขั้นตอนที่หัวหน้าครัวเรือนและนักวิจัย ช่วยกันตรวจสอบข้อมูลที่เป็นผลการวิจัยและจัดเวทีชาวบ้านเพื่อนำเสนอผลการวิจัย เพื่อเรียนรู้ ร่วมกันระหว่างคณะผู้วิจัยกับชุมชน รวมถึงการสานต่อให้ชาวบ้านนำผลการวิจัยไปดำเนินการ แก้ไขปัญหาหรือพัฒนาชุมชนต่อไป ดังนั้น การวิจัยในระยะที่ 3 มีรายละเอียด ดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่าง โดยนำรูปแบบไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 35 ครัวเรือน ที่ยินดี เข้าร่วมในการวิจัยปฏิบัติการและประเมินร่วมกับคนในชุมชน ซึ่งการประเมินผลลัพธ์มีทั้งในเชิง ปริมาณและคุณภาพ

2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ซึ่งเป็นขั้นการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาชุมชนด้านเศรษฐกิจ ชุมชนพึ่งตนเอง

2.1 ตัวแปรอิสระ คือ รูปแบบของการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองของบ้านคุ้มเหนือ

2.2 ตัวแปรตาม คือ ผลของการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง จำนวน 6 ตัวแปร คือ

2.2.1 รายได้ครัวเรือน

- 2.2.2 รายจ่ายครัวเรือน
- 2.2.3 จำนวนพืชเพื่อการยังชีพ
- 2.2.4 จำนวนสัตว์เพื่อการยังชีพ
- 2.2.5 จำนวนเห็ดเพื่อการยังชีพ
- 2.2.6 จำนวนสินค้าอุปโภคบริโภคที่ซื้อจากร้านค้า

3. เครื่องมือในการวิจัย

- 3.1 ชุดกิจกรรมที่ใช้เป็นคู่มือสำหรับผู้ดำเนินการวิจัย
- 3.2 สื่อประกอบการอบรม
- 3.3 แบบสอบถามเกี่ยวกับกิจกรรมเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง เป็นการประเมินก่อนและ

หลังการอบรม

เครื่องมือในการวิจัยเป็นแบบสอบถามก่อนการทดลอง (Pre-Test) และหลังการทดลอง (Post-Test) คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับกิจกรรมเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเอง ดังนั้น เครื่องมือในการวิจัย มีรายละเอียด ดังนี้

แบบสอบถามเกี่ยวกับกิจกรรมเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง

คำชี้แจง โปรดเติมค่าในช่องว่างในแบบสอบถามเกี่ยวกับกิจกรรมเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองของประชาชนในบ้านคุ้มเหนือในแต่ละประเด็นข้อคำถาม ตามความเป็นจริง

1. ในรอบ 1 เดือนที่ผ่านมา สมาชิกในครัวเรือนของท่านทุกคนมีรายได้รวมกันเป็นจำนวนเงิน .....บาท V1
2. ในรอบ 1 เดือนที่ผ่านมา สมาชิกในครัวเรือนของท่านทุกคนมีรายจ่ายรวมกันเป็นจำนวนเงิน .....บาท V2
3. จำนวนพืชเพื่อการยังชีพทั้งหมดที่ครัวเรือนของท่านมีอยู่มีจำนวนกี่ต้นในแต่ละชนิด ดังนี้
  - 3.1 พริก.....ต้น
  - 3.2 มะละกอ.....ต้น
  - 3.3 หอม.....ต้น
  - 3.4 กระเทียม.....ต้น
  - 3.5 มะเขือ.....ต้น
  - 3.6 ตะไคร้.....ต้น
  - 3.7 มะนาว.....ต้น
  - 3.8 กุ๊ย.....ต้น
  - 3.9 อื่นๆ.....ต้น
 รวมจำนวนทั้งหมด.....ต้น V3
4. จำนวนสัตว์เพื่อการยังชีพทั้งหมดที่ครัวเรือนของท่านมีอยู่มีจำนวนกี่ตัวในแต่ละชนิด ดังนี้
  - 4.1 หมู.....ตัว
  - 4.2 ไก่.....ตัว
  - 4.3 ปลา.....ตัว
  - 4.4 กบ.....ตัว
 รวมจำนวนทั้งหมด.....ตัว V4

5. จำนวนเห็ดเพื่อการยั้งชีพทั้งหมดที่ครัวเรือนของท่านมีอยู่จำนวนกี่ถุงในแต่ละชนิด ดังนี้

5.1 เห็ดขอน.....ถุง

5.2 เห็ดนางฟ้า.....ถุง

รวมจำนวนทั้งหมด.....ถุง V5

6. จำนวนสินค้าอุปโภคบริโภคที่ครัวเรือนของท่านซื้อจากร้านค้าเป็นประจำมีอะไรบ้าง

(ตอบได้หลายข้อ)

6.1 น้ำปลา

6.2 ผงชูรส

6.3 พริก

6.4 มะเขือ

6.5 หอม

6.6 กระเทียม

6.7 มะนาว

6.8 สบู่

6.9 ยาสีฟัน

6.10 ยาสระผม

6.11 อื่นๆ.....(ระบุ) V6

4. การหาคุณภาพเครื่องมือ

การสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือในการวิจัยในระยะที่ 3 ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการตรวจสอบเพื่อหาคุณภาพของเครื่องมือ โดยผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปพบอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญ เพื่อรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในข้อคำถาม อ่านเข้าใจง่าย ตรงประเด็น และถูกต้องตามหลักภาษา จนได้รับความเห็นชอบ จึงนำไปจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ แล้วจึงนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างจริงต่อไป จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ดังกล่าวข้างต้น

5. ขั้นตอนการทดลองในการวิจัย

การดำเนินการวิจัยในระยะที่ 3 นี้ใช้วิธีการวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi Experimental Design) โดยมีแบบแผนการวิจัยแบบ One-Group Pretest-Posttest Design ซึ่งมีแบบแผนในการวิจัย ดังนี้

O₁.....X.....O₂

O₁ แทน การทดสอบก่อนการทดลอง

X แทน การทำการทดลอง

O₂ แทน การทดสอบหลังการทดลอง

โดยมีขั้นตอน ดังต่อไปนี้

5.1 ก่อนดำเนินโครงการ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองไว้เป็น Pre-Test ใน 6 ตำบลตามที่กล่าวมาแล้ว

5.2 ขณะดำเนินโครงการ ผู้วิจัยดำเนินการตามรูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองที่สร้างขึ้นและสังเกตอย่างมีส่วนร่วม

5.3 หลังดำเนินโครงการ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองจำนวน 7 ตำบลไว้เป็น Post-Test

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อจัดหมวดหมู่และหาความสัมพันธ์เชิงเหตุผล

6.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณเปรียบเทียบสภาพการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองระหว่างก่อนและหลังการพัฒนา โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนหลายตัวแปรตามแบบวัดซ้ำ (MANOVA : Repeated Measures)